

Liikennevaliokunnan mietintö n:o 6 hallituksen esityksestä postitoimintalainsäädännöksi

Eduskunta on 14 päivänä toukokuuta 1993 lähettänyt liikennevaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 49.

Valiokunta on eduskunnan päätöksen mukaisesti saanut perustuslakivaliokunnalta lausunnon. Lausunto (PeVL 14) on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina ylijohdaja Vesa Palonen liikenneministeriöstä, vs. lainsäädäntöneuvos Martti Simola oikeusministeriöstä, nuorempi hallitussihteeri Hannes Aulu kauppa- ja teollisuusministeriöstä, pääjohtaja Pekka Vennamo sekä varatoimitusjohtajat Pekka Luukkainen, Aulis Salin ja Asko Saviaho Posti- ja telelaitoksesta, kilpailuasiainneuvos Seppo Reimavuo kilpailuvirastosta, kuluttajasiames Erik Mickwitz, lakimies Tarja Peltola kuluttajavirastosta, lakimies Tuula Sario Suomen Kuluttajaliitosta, varatuomari Leena Kareus Suomen Kuntaliitosta, tutkimussihteeri Matti Nissinen ja liittohallituksen jäsen Teuvo Pykönen Postiliitto ry:stä, puheenjohtaja Paula Höök ja valtuuston puheenjohtaja Meeri Rönkä Postivirkamiesliitto ry:stä, puheenjohtaja Magnus Lemström Posti- ja telelaitoksen insinööri-kunta ry:stä, puheenjohtaja Pauli Konttinen Posti- ja telelaitoksen teknikot ry:stä, puheenjohtaja Keijo Helin Valtion viestitekniiset VVTY ry:stä, valtakunnallinen pääluottamusmies Kari Vilkmän ja tutkija Sauli Kairamo Metallityöväen liitosta, puheenjohtaja Pirjo Tammilehto Teleliitto ry:stä, osastopäällikkö Antti Neimala Keskukskauppakamarista, toimitusjohtaja Matti Ahtomies Aikakauslehtien Liitto ry:stä, varatoimitusjohtaja Håkan Gabriellsson Sanomalehtien Liitto ry:stä, varatoimitusjohtaja Heikki Huhtanen Sanoma Oy:stä, toiminnanjohtaja Sakari Virtanen Suomen Suoramarkkinointiliitto ry:stä, hallituksen jäsen Jouko Kovero Suoramainosliitto ry:stä, puheenjohtaja Veikko Syvä-

nen Suuret postimyyjät Suomessa ry:stä, osastopäällikkö Hannele Pohjola Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitosta, projektipäällikkö Mauri Kyyrönen Suomen Kuorma-autoliitto ry:stä, varatuomari Jouko Malmivirta Helsingin KTK Oy:stä, tutkija Eero Lehto Palkansaajien tutkimuslaitoksesta sekä puheenjohtaja Aapo Surakka, hallituksen jäsen Esko Takkula ja toiminnanjohtaja Juhani Nenonen Suomen Pienkiinteistöliitto ry:stä.

Hallituksen esitys

Hallitus ehdottaa säädettäväksi postitoimintalain ja muutettavaksi elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annettua lakia. Postitoiminnaksi määriteltäviä toimintaa ovat maassamme ja toisiin maihin hoitaneet Posti- ja telelaitos ja ns. kuriiriytykset. Joukkopostitoimintaa ovat harjoittaneet Posti- ja telelaitos ja lehtiytykset. Esitys sisältää ohjauksen mahdollisuuden postitoiminnaksi luokitelluissa toimissa ja pyrkii siihen, että kilpailutilanne toimisi tämän lain säännösten puitteissa.

Postitoiminnan harjoittajan tulisi esityksen mukaan hakea toimilupaa valtioneuvostolta. Toimilupaan voitaisiin liittää ehtoja. Joukkopostitoiminnan harjoittaja tekisi ilmoituksen joukkopostitoiminnan harjoittamisesta. Ilmoitukseen sisältyisi tieto toiminnan laajuudesta ja rajoituksista. Esityksen mukaan tämä menettely antaisi valtioneuvostolle mahdollisuuden seurata ja ohjata postitoiminnan kehittymistä maassamme.

Yleinen ohjaus ja valvonta kuuluisi liikenne ministeriölle. Lisäksi perustettaisiin erityisyksikkö, Postihallintokeskus. Esityksen mukaan postitoimintalaki on laadittu siten, että se pääosin on sopusoinnussa Euroopan yhteisön pyrkimysten kanssa.

Valiokunnan kannanotot

Yleiset näkökohdat

Liikennevaliokunta pitää postitoimintaa yhteiskunnallisesti erittäin merkittävänä peruspalveluna. Postitoiminnan sujuvuus on turvattava koko maassa riittävän tehokkaasti. Tämän vuoksi liikennevaliokunta katsoo, että postitoiminnasta on säädettävä lain tasoisella säädöksellä. Hallituksen esityksessä ei ole riittävästi määriteltä postitoimintaa, johon sääntely tulee kohdistaa.

Liikennevaliokunta katsoo, että yhteiskunnallinen tarve kohdistuu ennen kaikkea postilaitoksen toimintaan peruspostipalvelujen tuottajana. Postilaitoksen tulee myös tulevaisuudessa olla merkittävin valtakunnallinen postitoiminnan harjoittaja maassamme. Siksi liikennevaliokunnan käsityksen mukaan palvelujen käyttäjien etujen mukaista on määritellä laitoksen peruspostipalvelu ja samalla turvata laitokselle riittävät resurssit näiden peruspalvelujen tuottamiseksi.

Hallituksen esityksessä ei ole eroteltu kansalaisten ja yhteisöjen kannalta välttämätöntä postitoimintaa, johon liikennevaliokunnan käsityksen mukaan sääntely tulee yksinomaan kohdistaa.

Jotta postitoimintalaki koskisi sitä osaa postitoiminnasta, jonka osalta on sääntelyn tarvetta, tulee lakiin tehdä erinäisiä tarkistuksia. Sääntelyn piiriin ei ole tarpeen ottaa palveluja, joita ei voi luonnehtia postin peruspalveluksi ja joille on ominaista mm., että lähetykset kulkevat yritysten välillä ja perustuvat sopimukseen, kuten lehtien jakelu sekä nykyuotoinen kuriiri-, kuljetus- ja tavarantoimitus.

Esimerkiksi sanomalehtien varhaisjakelu hoidetaan liikenneministeriön kanssa yhteistyössä yhteisesti hyväksytyyn suunnitelmaan (SAVA-suunnitelma) mukaan, jossa jakeluorganisaatioiden on oltava avoimia kaikille halukkaille sanomalehdille, jotka ehtivät mukaan jakeluun. Järjestelmä on vapaehtoisesti toiminut koko ajan tavoitellulla tavalla, jonka saavuttamiseksi väitetään tarvittavan sääntelyä. Liikennevaliokunnan käsityksen mukaan sääntelyn vaikutukset jakeluun eivät ole riidattomasti myönteisiä.

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiehdotuksia tarpeellisina ja puoltaa niiden hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Yksityiskohtaiset muutosehdotukset

1. lakiehdotus

Liikennevaliokunnan ehdotukseen on tehty erikseen mainitsematta ne tekniset tarkistukset, joita hallituksen esitys vaatii sääntelyn rajoittamiseksi 1 §:ssä tarkoitettuihin postilaitoksen palveluihin.

1 §: Tarkoitus on, että laki ei koske nykyisen laajuista kuriiri-, lähetys- tai muuta kuljetustoimintaa ja tavarantoimitusta. Valiokunnan käsityksen mukaan riittävää sääntelyä olisi toimiluvanvaraisuuden rajaaminen lain tarkoituksen kannalta merkitykselliseen toimintaan. Sellaisen postitoiminnan harjoittamiseen, joka laajuudeltaan ja taloudelliselta merkitykseltään olennaisesti vaikuttaa lain 1 §:n 1 momentissa mainitun tarkoituksen toteutumiseen, vaadittaisiin valtioneuvoston myöntämä toimilupa. Muu lupa- ja ilmoitussääntely on valiokunnan käsityksen mukaan postin valtakunnallisen peruspalvelun turvaamisen kannalta tarpeetonta.

2 §: Pykälään on tehty 4 §:n poistamisesta aiheutuvat muutokset sekä määriteltä tarkemmin postilähetys. Tarkempi määrittely tapahtuu asetuksella.

3 §: Liikennevaliokunnan mielestä lain tarkoituksena on turvata se, että postin peruspalvelut koko maassa ovat yleisesti saatavissa tasapuolisin ehdoin, sekä edistää muutoinkin postitoiminnan hoitamista asiakkaiden ja yhteiskunnan edun mukaisesti.

”Valiokunta edellyttää, että jos muun postitoiminnan harjoittajan kuin perustettavan osakeyhtiön Postin toiminta vaikuttaa olennaisesti sanotun yhtiön hoitamaan maanlaajuiseen peruspalveluun kuuluvan kirjeliikenteen taloudellisiin edellytyksiin tai muuten on omiaan olennaisesti haittaamaan tämän peruspalvelun toteuttamista, liikenneministeriö asettaa tällaiselle kilpailevalle toiminnalle ehtoja ja rajoituksia turvatakseen peruspalvelujen yleisen saatavuuden. Toiminnan ehdoissa voidaan muun ohella määrätä, että kilpailevan toiminnan harjoittaja osallistuu taloudellisesti tai toiminnallisesti harvaan asutun alueen kannattamattoman postitoiminnan hoitamiseen.”

4 §: Pykälään tehtävien lisäysten on tarkoitus turvata tiedoksiantomenettelyjen toimiminen koko maassa. Nykyisin on useita mm. hallinto-

tiedoksiantoja, joita voidaan antaa tiedoksi kirjattulla kirjeellä.

Postimaksujen määrääminen voi tässä tapauksessa hyvin säilyä postilaitoksella, kuten liikennevaliokunta keväällä 1992 päätti (HE 5/1992 vp, LiVM 1/1992 vp).

Lisäksi on huolehdittava siitä, että postilaitos on velvollinen toimimaan siten kuin muussa lainsäädännössä nyt ja mahdollisesti tulevaisuudessa säädetään. Kysymyksen tässä tapauksessa tulevat esimerkiksi vaalilait.

5 §: Jotta postilaitokset palvelisivat asiakkaitaan toimipaikoissaan heidän äidinkielellään koko maassa, on liikennevaliokunnan mielestä otettava huomioon myös olosuhteet, joissa saamen kieli on tarpeen.

7 §:n 2 mom.: Tämä määritelmä on vakiintuneesti lainsäädännössä käytetty ilmaisu ”force majeure” -tyyppisestä esteestä. Esimerkkeinä perusteluissa voidaan vielä mainita muutakin kuten lakko, silta sortunut, postinkantaja sairastunut tms. ylivoimainen este.

10 §:n 3 mom.: Posti saa nykyisin myymisestä saatavat varat. Hallituksen esitys johtaa siihen, että tavarat on taloudellisempaa hävittää kuin järjestää myyjäisiä toisten laskuun. Tavaroiden säilytysvelvollisuus on kuitenkin postilla. Edellä sanotun vuoksi on tarkoituksenmukaisempaa säilyttää nykyinen käytäntö.

15 §: Liikennevaliokunta pitää tärkeänä korostaa yleisen ohjauksen, kehittämisen ja valvonnan tärkeyttä koko maan kattavan postinjake- lun osalta. Erityisen tärkeätä on riittävä toimivalta myös harvaan asutulla seudulla hoidettavan tai muusta syystä kannattamattoman posti- toiminnan turvaamiseksi.

Postilaitosten kehittämisessä liikennevaliokunta korostaa monipuolisen palveluverkon riittävyttä myös haja-asutusalueilla. Esimerkiksi postilaitokset voisivat kehittää toimintojaan ostamalla alihankintoina postitoiminnan osasuorituksia tai muita palveluja ilman, että palveluja myyvältä yhteisöltä vaaditaan toimilupaa.

Valiokunta pitää tärkeänä, että postilaitoksen toimipisteverkko tarjoaa rungon haja-asutus- alueiden yhdistelmäpalveluille.

20 §: Saadun selvityksen perusteella liikenne- valiokunta katsoo, että sanktiot on hallituksen esityksessä lakiteknisesti tarpeettoman yksityis-

kohtaisesti määritelty. Ehdotettu muotoilu käsittelee myös muut hallituksen esittämät tapaukset.

25 §: Liikennevaliokunta toteaa, että postilaitoksen oikeudesta pitää osoiterekisteriä säädetään jakelutoiminnan sujuvuuden ja oikeiden vastaanottajien löytämisen sekä viranomaistoimintojen edistämiseksi. Muuhun käyttöön osoiterekisteriä ei ole tarkoitettu käytettäväksi. Valiokunta katsoo, että tietoja osoiterekisteristä ei ole tarkoituksenmukaista luovuttaa muille kuin viranomaisille, sekä kuriiri-, lähetys- tai muuta kuljetus-, tavarantoimitus- ja jakelutoimintaa varten. Rekisteriin on sovellettava henkilörekisterilakia, ja tietosuojavaltuutettu voi antaa määräyksiä rekisterin yksityiskohdista sekä käytöstä.

2. lakiehdotus

Liikennevaliokunta toteaa, että 1. lakiin tehtävät muutokset eivät anna aihetta hallituksen esitykseen sisältyvän ehdotuksen laiksi elinkeino- toiminnan harjoittamisen oikeudesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta korjaamiseen.

Lainsäätämisjärjestys

Liikennevaliokunta on saanut perustuslakiva- liokunnalta lausunnon (PeVL 14). Perustuslaki- valiokunta esitti, että ensimmäinen lakiehdotus on hallituksen esittämässä muodossa perustusla- kivaliokunnan 19 ja 21 §:stä mainitsemien syiden vuoksi käsiteltävä valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädettyssä järjestyksessä ja että toinen lakiehdotus voidaan käsitellä valtiopäiväjärjes- tyksen 66 §:ssä säädettyssä järjestyksessä.

Liikennevaliokunta on ottanut huomioon perustuslakivaliokunnan lausunnon asiasta ja muuttanut hallituksen esitystä. Saadun selvityk- sen mukaan liikennevaliokunnan ehdotus voi- daan kokonaisuudessaan käsitellä valtiopäivä- järjestyksen 66 §:ssä säädettyssä järjestyksessä.

Valiokunta ehdottaa kunnioittaen,

että 2. lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana, ja

että 1. lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

1.

Postitoimintalaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus ja soveltamisala

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Tämä laki ei, *sen mukaan kuin tarkemmin asetuksella säädetään*, koske *sellaista* postitoimintaa, *jolla ei laajuudeltaan ole olennaista merkitystä 1 momentissa säädettyjen tavoitteiden toteutumisen kannalta*. Tämä laki ei myöskään koske postitoiminnan harjoittajan omaan toimintaan tarvittavaa tai liittyvää (*poist.*) postitoimintaa.

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *postitoiminnalla* maksua vastaan tapahtuvaa postilähetysten välittämistä postin lähettäjältä tai toiselta (*poist.*) postilaitokselta postin saajalle tai toiselle (*poist.*) postilaitokselle;

2) *postilähetyksellä* vastaanottajan nimellä ja osoitteella varustettua esinettä tai viestiä, jonka lähettäjä on jättänyt postilaitokselle välitettäväksi *säännöllisessä postinkuljetuksessa* postilähetyksenä; (*poist.*)

(3 kohta *poist.*)

3 (4) *postilaitoksella* 3 §:n mukaisen toimiluvan haltijaa;

(5 kohta *poist.*)

4 (6) *postin lähettäjällä* luonnollista tai oikeushenkilöä, joka on jättänyt postilähetyksen postilaitoksen (*poist.*) välitettäväksi voimassa olevaa maksua vastaan; sekä

5 (7) *postin saajalla* postilähetykseen merkittyä postilähetyksen (*poist.*) vastaanottajaa.

Postilähetyksen koko, paino ja muut ominaisuudet määritellään asetuksella.

2 luku

Postitoiminnan harjoittaminen

3 §

Toimilupa ja sen ehdot

(Kuten hallituksen esityksessä)

4 §

(*Poist.*)

4 (5) §

Postilaitoksen yleiset velvollisuudet

Postilaitos on velvollinen hoitamaan postitoimintaansa toimitusehtojensa mukaisesti. *Postilaitoksen* perimien maksujen tulee olla tasapuolisia ja kohtuullisessa suhteessa toiminnasta keskimäärin aiheutuneisiin kustannuksiin.

Postilaitoksella on velvollisuus vastaanottaa ja välittää jokaisen sitä haluavan *postilähetys* voimassa olevaa maksua vastaan toimilupansa sekä toimitusehtojensa mukaisesti postin saajalle. Postilaitos voi kuitenkin kieltäytyä vastaanottamasta tai välittämästä asetuksella tarkemmin säädettyjä postilähetyksiä.

Liikenneministeriö päättää toimitusehtojen (*poist.*) yleiset perusteet sekä antaa määräykset niiden julkaisemisesta. Postilaitoksen tulee toiminnassaan varautua postitoiminnan hoitamiseen myös poikkeusoloissa liikenneministeriön antamien ohjeiden mukaan. *Postilaitoksen on myös noudatettava, mitä muualla postilaitoksesta tai sen tehtävistä säädetään.*

Rajoittamattoman postitoiminnan harjoittajan on liikenneministeriön tarkemmin määräämällä tavalla huolehdittava säädettyjen tiedoksiantomenettelyjen käytettävissä olosta koko maassa.

5 (6) §

Kirjesalaisuuden ja kielellisten oikeuksien turvaaminen

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Postilaitoksen on toiminnassaan soveltuvin osin noudatettava kielilain (148/22) säännöksiä. Postilaitoksen on muutoinkin huolehdittava siitä, että suomen-, ruotsin- ja saamenkielisen väestön tarpeet otetaan postilaitoksen toiminnassa huomioon samanlaisten perusteiden mukaan.

6 (7) §

Vaitiolovelvollisuus, postilähetyksen takavariointi ja pidättäminen

(*Poist.*) Postilaitoksen palveluksessa oleva tai ollut ei saa ilmaista, mitä hän työssään on saanut tietää asiakkaasta tai hänen asioistaan, mikäli tietojen ilmaiseminen loukkaisi kirjesalaisuutta taikka liike- tai asiakassuhdetta.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

7 (8) §

Postin jakelu

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Postilähetykset on jaettava vähintään jokaisena työpäivänä, jollei *postin jakaminen esy postin saajasta, lainmääräyksestä, liikenteen keskeytyksestä tai muusta sen tapaisesta ylivoimaisesta esteestä, jota postin jakelussa ei ole voitu ottaa lukuun*. Jakelutavan määrittelyssä voidaan lisäksi ottaa huomioon paikalliset olosuhteet, postinsaajan henkilökohtaiset erityistarpeet tai muut tarkoituksenmukaiset perusteet.

8 (9) §

Jakelusuunnitelma ja -sopimukset

Postilaitos tekee 7 §:n säännösten mukaisen suunnitelman jakelun yksityiskohtaisesta järjestämisestä. Postin saaja voi sopia (*poist.*) postilaitoksen kanssa 7 §:n säännöksistä poikkeavista järjestelyistä kohtuullista maksua vastaan.

(2 ja 3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

9 (10) §

Perillesaamattomuus

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Postilaitoksen tulee pyrkiä selvittämään perillesaamattoman lähetyksen oikea vastaanottaja.

Jollei vastaanottajaa saada selville, palautetaan perillesaamaton postilähetys postin lähettäjälle. Jollei postin lähettäjää saada selville, postilaitoksella on sen mukaan kuin 11 §:ssä säädetään, oikeus avata suljettu postilähetys.

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

10 (11) §

Perillesaamattomien lähetyksen hävittäminen ja myyminen

Jollei 9 §:ssä tarkoitettua postilähetystä noudeta pykälän 3 momentissa tarkoitettun ajan kuluessa, lähetys on hävitettävä. Mikäli lähetys sisältää muuta kuin kirjallisen tiedonannon, muu sisältö voidaan myydä sopivaksi katsotulla tavalla.

Muut kuin ilmeisesti henkilökohtaiset postilähetykset (*poist.*), joita ei voida toimittaa vastaanottajalle tai joita tämä ei ole halunnut vastaanottaa ja joiden palauttamisesta ei ole sovittu (*poist.*) postilähetyksen lähettäjän kanssa, hävitetään tai myydään tarkoituksenmukaisella tavalla.

(3 mom. *poist.*)

11 (12) §

Poikkeukset postilähetyksen salaisuudesta

(Kuten hallituksen esityksessä)

12 (13) §

Postilaitoksen vastuu

Postilaitoksen vastuu postilähetyksestä päättyy sen toimitettua postilähetyksen vastaanottajan sitä varten asettamaan laitteeseen tai rakennelmaan, luovutettua sen vastaanottajalle tai hänen edustajalleen taikka saatua siitä kuittauksen. (*Poist.*) Postilaitos on muuten vastuussa postilähetyksistä toimitusehtojensa mukaisesti.

Jos (*poist.*) postilaitoksen hallussa oleva postilähetys katoaa tai vahingoittuu, laitos on velvollinen korvaamaan vahingon vähintään toteen näytettyyn postilähetyksen rahalliseen arvoon asti, kuitenkin enintään asetuksella erikseen vahvistettavaan arvoon saakka, jollei Suomea velvoittavista kansainvälisistä sopimuksista johdu muuta.

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

13 (14) §

Postilaatikkojen sijoittaminen

Kunta on velvollinen sallimaan postilähetysten keräilyssä ja jakelussa tarvittavien laitteiden ja vähäisten rakennelmien (*postilaatikkojen*) sijoittamisen kaavoitusalueiden jakolain 75 §:ssä tarkoitetuille yleisille alueille, milloin sijoittamista ei voida muulla tavoin järjestää postilaitoksen (*poist.*) tai postin saajan kannalta kohtuullisella tavalla ja kohtuullisin kustannuksin. Postilaatikoista tai niiden käytöstä ei saa aiheutua tarpeetonta vaaraa liikenteelle eikä olennaista haittaa yleisen alueen muulle käytölle.

(2 ja 3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

14 (15) §

Rakennuslautakunnan päätös postilaatikkojen sijoittamisesta sekä korvausvelvollisuus

Jos asianosaiset eivät sovi postilaatikkojen sijoittamisesta, siitä määrää rakennuslautakunta ottaen huomioon kysymykseen tulevan paikan muun käytön ja tarkoituksenmukaisen postitoiminnan vaatimukset. Rakennuslautakunnan tulee ratkaisussaan ottaa huomioon myös Telehallintokeskuksen 8 §:n nojalla antamat yleiset ohjeet.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

3 luku

Postitoiminnan ohjaus ja valvonta

15 (16) §

Yleinen ohjaus, kehittäminen ja valvonta

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Liikenneministeriön tehtävänä on valvoa, että peruspalvelujen yleinen saatavuus koko maassa turvataan. Liikenneministeriö voi tarvittaessa määrätä postilaitoksille ehtoja harvaan asutun alueen kannattamattoman postitoiminnan hoitamiseen, kuten 3 §:ssä säädetään. (Uusi)

(3 mom. kuten hallituksen esityksen 2 mom.)

16 (17) §

Valvontamaksut

Liikenneministeriö määrää Telehallintokeskuksen suorittamasta valvonnasta *postilaitoksilta* perittävät, tässä laissa tarkoitettun toiminnan liikevaihtoon suhteutetut maksut. Maksujen suuruus on pyrittävä määräämään siten, että se

kattaa viranomaistoiminnasta aiheutuneet kustannukset.

17 (18) §

Tiedonsaantioikeus

Liikenneministeriöllä ja Telehallintokeskuk-
sella on oikeus saada *postilaitoksilta* tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi tarpeellisia, myös tavanomaisesti salassapidettäviä *postilaitoksia* ja niiden toimintaa koskevia tietoja.

4 luku

Pakkokeinot, seuraamukset ja muutoksenhaku

18 (19) §

Pakkokeinot

Jos (*poist.*) *postilaitos* rikkoo tätä lakia taikka sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä, liikenneministeriö tai Telehallintokeskus voi velvoittaa laitoksen korjaamaan virheensä tai lainmlyöntinsä.

(2 ja 3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

19 (20) §

Toimiluvan peruuttaminen

(Kuten hallituksen esityksessä)

21 §

(*Poist.*)

20 (22) §

Luvaton postitoiminnan harjoittaminen

Joka harjoittaa *postitoimintaa* vastoin tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *luvattomasta postitoiminnan harjoittamisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

21 (23) §

Vaitiolovelvollisuuden rikkominen

Joka tahallaan rikkoo 6 §:ssä säädettyä vaitiolovelvollisuutta, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *postitoimintalaissa säädetyn vaitiolovelvollisuuden rikkomisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

22 (24) §

Toimitusehtoja ja jakelua koskevien erimielisyyksien ja riitojen ratkaiseminen

Joka on tyytymätön *postilaitoksen* toimitusehtojensa perusteella tekemään 8 §:ssä tarkoitettuun suunnitelmaan, toimitusehtojen muuttamiseen tai postinjakeluun, voi saattaa asian Telehallintokeskuksen ratkaistavaksi. Ratkaisupyyntö on annettava Telehallintokeskukselle kuudenkymmenen päivän kuluessa kysymyksessä olevan seikan tiedoksisaamisesta. Sille, joka aikoo hakea itseään koskevaan seikkaan Telehallintokeskuksen ratkaisua, on annettava opastusta ratkaisun pyytämisessä.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

23 (25) §

Muutoksenhaku

Rakennuslautakunnan 14 §:n 1 momentin mukaisesta päätöksestä voi valittaa siten kuin rakennuslain 138 §:ssä säädetään.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Liikenneministeriön tai Telehallintokeskuksen 18 §:n nojalla antamaan uhkasakon asettamista koskevaan päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

5 luku

Erinäiset säännökset

24 (26) §

Virka-apu

(Kuten hallituksen esityksessä)

25 (27) §

Osoiterekisteri

Postilaitoksella on oikeus ylläpitää postitoi-

Helsingissä 24 päivänä syyskuuta 1993

minnan hoitamiseksi postin (*poist.*) lähettäjiä ja saajia koskevaa osoiterekisteriä.

26 (28) §

Toimenpiteet postitoiminnan lopettamisen johdosta

Jos postilaitoksen toimilupa peruutetaan tai (*poist.*) postilaitos (*poist.*) muuten lopettaa toimintansa, valtioneuvoston on päätettävä niistä toimenpiteistä, joihin on ryhdyttävä postitoiminnan ylläpitämiseksi.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

27 (29) §

Postimerkkien julkaiseminen ja postimaksumerkinnän käyttäminen

(Kuten hallituksen esityksessä)

28 (30) §

Tarkeimmat säännökset

(Kuten hallituksen esityksessä)

6 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

29 (33) §

Korvaussäännös

(Kuten hallituksen esityksessä)

30 (32) §

Siirtymäsäännös

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

(2 mom. *poist.*)

(2 mom. kuten hallituksen esityksen 3 mom.)

31 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Saari, varapuheenjohtaja Kasurinen, jäsenet Antvuori, Hassi, Karhunen, Kekkonen, Kohijoki (osittain), Lahi-

kainen, M. Laukkanen, Myller, Mölsä, Rauramo, Renlund, Rossi, Rönnholm, Suhonen ja Tennilä sekä varajäsen Seivästö (osittain).

Vastalauseita

I

Hallituksen esitys postitoimintalaiksi on valiokuntakäsittelyssä parantunut monilta osin.

Esityksen 13 § merkitsi kuitenkin sen laillisuuttamista, että posti siirtyi laatikkokantoon pienaloalueilla ilman asiakkaitten suostumusta. Tätä voidaan verrata kahden osapuolen välisen sopimuksen muuttamiseen pelkästään yhden osapuolen päätöksellä. En voi hyväksyä sitä, että tällaisia laillisuudeltaan kyseenalaisia toi-

mia, joilla on huomattava vaikutus lukuisien kansalaisten elämään, laillistetaan eduskunnan siunauksella jälkikäteen.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

*että 2. lakiehdotus hyväksyttäisiin valiokunnan esittämässä muodossa ja
että 1. lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:*

1.

Postitoimintalaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1—12 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

13 §

(1—2 mom. *poist.*)

(1 mom. kuten 3 mom. valiokunnan mietinnössä)

14—31 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 24 päivänä syyskuuta 1993

Satu Hassi

II

Posti- ja telelaitoksen yhtiöittämiseen liittyy hallituksen esitys postitoimintalaiksi. Laki on tietynlainen suoja valtion postilaitokselle ”kermankuorioita” vastaan. Samalla kun se ainakin jossain määrin turvaa peruspostitoiminnan harjoittamista koko maassa tasavertaisuuslähdekohdasta, se asettaa myös yhtiöitettäväksi esitetulle Posti Oy:lle tiettyjä tarpeellisia veloitteita.

En ole kuitenkaan tyytyväinen siihen, mitä valiokunta postin jakelusta mietinnön 7 §:ssä (hallituksen esityksen 8 §) esittää. Siinä paljon aiheellista arvostelua kohdannut postilähetysten perille saakka toimittamisen tärkeä perusidea heikkenee edelleen. Tullaanhan postilähetykset

jatkossa toimittamaan esityksen mukaan ”kohdullisen kaukana” pientalosta olevaan laatikkoon ja kerrostaloissa alakerran lokerikkoon. Näin palvelu heikkenee edelleen. Mielestäni postilähetykset tulee toimittaa taajamissa pientaloihin, haja-asutusalueella lähelle pientaloa sekä kerrostaloissa nykykäytännön mukaisesti perille saakka. Yhtiöittäminen siis näkyy heti palvelun heikkenemisenä.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

*että 2. lakiehdotus hyväksyttäisiin valiokunnan esittämässä muodossa ja
että 1. lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:*

1.

Postitoimintalaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1—6 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

7 §
Postin jakelu

Sellaisten postilaitosten, joiden postitoimintaan kuuluu säännönmukainen paikallinen postinjakelu, tulee jakaa postilähetykset *taajamissa*

pientaloihin, *haja-asutusalueella* paikalliset olosuhteet huomioon ottaen *mahdollisimman lähelle* postin saajan osoitepaikkaa olevaan laitteeseen (*postilaatikkoon*) tai rakennelmaan. Kerrostaloihin postilähetykset tulee jakaa asuntoihin.
(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

8—31 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 24 päivänä syyskuuta 1993

Esko-Juhani Tennilä

EDUSKUNNAN
PERUSTUSLAKIVALIOKUNTA

Liite

Helsingissä
22 päivänä kesäkuuta 1993
Lausunto n:o 14

Liikennevaliokunnalle

Eduskunta on lähettäessään 14 päivänä toukokuuta 1993 hallituksen esityksen n:o 49 postitoimintalainsäädännöksi liikennevaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa liikennevaliokunnalle.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina ylijohdaja Vesa Palonen liikenneministeriöstä, eduskunnan oikeusasiamies Jacob Söderman, vt. lainsäädäntöneuvos Martti Simola oikeusministeriöstä, pääjohtaja Pekka Vennamo ja varatoimitusjohtaja Pekka Luukkainen Posti- ja telelaitoksesta, varatoimitusjohtaja Håkan Gabrielson Sanomalehtien Liitosta, professori Mikael Hidén, professori Antero Jyränki, professori Olli Mäenpää, apulaisprofessori Matti Pellonpää ja professori Ilkka Saraviita.

Käsiteltävään asian valtiosääntöoikeudelliselta kannalta perustuslakivaliokunta esittää kunnioittaen seuraavaa.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi postitoimintalaki ja siihen liittyen muutettavaksi elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annettua lakia.

Postitoiminnan harjoittajalla tulisi olla valtioneuvoston myöntämä toimilupa. Joukkopostitoiminnan harjoittajan tulisi tehdä toiminnastaan ilmoitus liikenneministeriölle.

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan samasta ajankohdasta kuin Posti- ja telelaitos muuttuu osakeyhtiöksi.

Esityksen säätämisjärjestysperusteluissa viitataan siihen, että asian valmisteluun liittyneen lausuntokierroksen aikana on tehty väitteitä toimilupajärjestelmän perustuslainvastaisuudesta. Hallituksen käsityksen mukaan lakiehdotus kuitenkin voidaan käsitellä tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä. Asian tulkinnanvaraisuuden vuoksi on pidetty suotavana, että kysymyksestä hankitaan perustuslakivaliokunnan lausunto.

Valiokunnan kannanotot

Hallitusmuodon 10 §

Hallitusmuodon 10 §:n mukaan Suomen kansalaisella on sananvapaus sekä oikeus kirjoituksen ja kuvallisen esityksen painosta julkaisemiseen kenenkään niitä ennakolta estämättä. Säännöksiä näiden oikeuksien käyttämisestä annetaan lailla.

Perustuslakivaliokunta on aiemmin katsonut, että hallitusmuodon 10 §:ssä perustuslainvoimaisesti turvattuun oikeuteen sisältyy oikeus ajatuksen lausumiseen puheina, kirjoituksiin ja kuvallisiin esityksiin sekä oikeus kirjoituksen ja kuvallisen esityksen painosta julkaisemiseen. Tähän oikeuteen kuuluu myös vapaus lausutun ajatuksen, puheen, kuuntelemiseen sekä vapaus kirjoituksen ja painotuotteen lukemiseen ja kuvallisen esityksen katselemiseen (PeVL 8/1961 vp ja 2/1986 vp). Näin ymmärrettyyn perusoikeuteen sisältyy väistämättä myös oikeus kirjoitusten ja painotuotteiden levittämiseen.

Esityksen keskeisenä tavoitteena on turvata postitoiminnan sujuvuus ja jatkuvuus koko maassa. Hallitusmuodon 10 §:n toteutumista edistää se, että maassa on vapaasti ja häiriöttä toimiva jakeluverkko sanomien välittämiseksi. Arvoitaessa lakiehdotusta valtiosääntöoikeudelliselta kannalta on yleisenä taustaseikkana otettava huomioon, että tavoitetasolla esitys nimenomaan sanomien vastaanottajien kannalta edistää kyseisen perustuslainkohdan käytännön toteutumista, mikä samalla on tärkeää yhdenvertaisuusperiaatteen kannalta.

Lehtijakelun luvanvaraisuus

Keskeisten valtiosääntöoikeudellisten periaatteiden kannalta esityksen merkittävin kohta on siihen sisältyvä toimilupajärjestelmä (3 §). Kuten valiokunta on aiemmin (PeVL 2/1986 vp) todennut, sananvapausjärjestelmään ei varauk-

settomasti sovi, että tämän perusoikeuden käyttäminen tehdään luvanvaraiseksi.

Luvanvaraistamiseen hallitusmuodon 6 §:n takia liittyvien valtiosääntönäkökohtien johdosta on syytä todeta, että lakiehdotuksen 33 §:n korvaussäännökset ovat valiokunnan aikaisemman käytännön huomioon ottaen riittävät.

Lakiehdotusta on ollut vaikea arvioida mainitun peruskysymyksen kannalta, koska ehdotuksesta ei aivan yksiselitteisesti ilmene, koskeeko ja missä laajuudessa toimilupajärjestelmä lehtien jakelua tai onko se ilmoitusvelvollisuuden alaista vai jääkö se kokonaan lain ulkopuolelle.

Valiokunta on ymmärtänyt ehdotetun lakitekstin ja perustelujen eräät lausumat seuraavasti. Kustantajan suorittama oman lehden jakelu jää lain soveltamisalan ulkopuolelle. Siihen ei näin ollen voi kytkeytyä lain 5 §:n 2 momentissa säädettyä kontrahoisipakkoa. Jos kuitenkin kustantaja on tehnyt sopimuksen muidenkin lehtien (tai muiden joukkopostilähetysten) jakelusta, tällainen toiminta tulee koko laajuudessaan lain piiriin ja lain 4 §:n säännökset ilmoitusvelvollisuudesta tulevat siihen sovellettaviksi; ja jos lehtijakelun ohella huolehditaan muusta, postitoiminnaksi katsottavasta jakelusta, koko toiminta — myös lehtijakelu — on mahdollista vain 3 §:n mukaisen toimiluvan turvin. Lehtien jakelua koskevana kysymyksenä on lisäksi huomattava, että lakiehdotuksen 2 §:n 1 momentin 2 kohdan määritelmän takia päällyksellisten sanoma- ja aikakauslehtien jakelu on sellaista postitoimintaa, johon tarvitaan toimilupa.

Lakiehdotus näyttää näin ollen johtavan siihen, että päällyksellisten lehtien jakelu on toimiluvan varaista ja että muutoin lehtijakelu vaatii toimiluvan pelkästään silloin, jos jakelusta huolehtiva yhtiö harjoittaa myös postitoimintana pidettävää toimintaa. Lehden kustantajalla olisi kuitenkin säädettävästä laista riippumatta oikeus jakaa omat lehtensä, jollei samalla jaeta muita lehtiä. Useiden lehtien jakelua hoitava yhtiö ei tarvitsisi toimilupaa, vaan yhtiön olisi annettava toiminnastaan ilmoitus.

Ehdotusta päällyksellisten lehtien jakelun luvanvaraisuudesta voidaan postitoiminnan yleisen sääntelytavoitteiden kannalta pitää tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valtiosääntöoikeudellisesti on kuitenkin merkityksellisempää, että perustuslainvoimaisesti turvatun sananvapauden ytimenä ei voida katsoa olevan oikeus jakaa lehtiä päällyksellisinä. Lehdenkustantajalla on tässä suhteessa jakelutavan osalta sellainen todellinen valinnanvapaus, jollaisen olemassa-

ololle valiokunta on eri yhteyksissä pannut painoa valtiosääntökannanotoissaan. Samanlaiseen valinnanvapausnäkökohtaan voidaan viitata myös siltä osin kuin postitoiminnan harjoittajan suorittama lehtijakelu näyttää tulevan kysymyksen vain postitoimintaa varten tarvittavan toimiluvan perusteella.

Kummassakin tapauksessa toimilupajärjestelmää voidaan pitää lähinnä muodollisena ja joka tapauksessa merkitykseltään vähäisenä poikkeamana sananvapaudesta.

Edellä mainittuihin seikkoihin viitaten valiokunta katsoo, että ehdotettu toimilupajärjestelmä merkittävä sääntely ei ole ristiriidassa hallitusmuodon 10 §:n säännösten kanssa. Valiokunnan mielestä ei kuitenkaan ole valtiosääntöoikeudelliselta kannalta asianmukaista, että jakelu-yhtiön harjoittaessa myös postitoimintaa lehtijakelukaan ei olisi mahdollista ilmoituksen varassa. Valiokunta tähdentää sitä, että toimilupajärjestelmän ulottuvuuteen vaikuttavat postitoimintalain säännökset on tehtävä hallitusmuodon 10 §:n kannalta niin selkeiksi, ettei epäilyä sääntelyn perustuslainmukaisuudesta edellä todettu huomioon ottaen voi syntyä.

Niin toimiluvan varaisessa kuin ilmoitusvelvollisuuden alaisessakin toiminnassa on voimassa 5 §:n 2 momentin mukainen kontrahoisipakko. Tämä seikka ei sinänsä muuta edellä todettua säätämisyjärjestysarviota. Nimenomaan joukkopostitoimintaa koskien tulisi kuitenkin 5 §:n 2 momentin nojalla annettavassa asetuksessa tai toimitusehdoissa pyrkiä luomaan esteet sille, että joukkopostilaitoksen kontrahoisipakko muodostuisi sen toimintaedellytykset vaarantavaksi tekijäksi.

Hallinnolliset seuraamukset

Lakiehdotuksen 19 § koskee hallinnollisia pakkokeinoja. Niitä olisivat uhkasakko, teettämishukka ja toiminnan keskeyttämishukka. Ne voitaisiin kohdistaa myös joukkopostilaitoksiin.

Ehdotetuista pakkokeinoista jakelun keskeyttäminen merkitsisi syvälle käyvää sananvapauden tosiasiallista rajoitusta. Sääntelyn yleisluonteisuuden vuoksi tällainen seuraamus saattaisi tulla asetettavaksi siten, että se muodostuisi kohtuuttoman ankaraksi suhteessa niihin epäkohtiin, joiden takia hallinnollisia pakkokeinoja on ryhdytty käyttämään. Valiokunta on kiinnittänyt huomiota myös siihen, että toiminnan keskeyttämisen uhka hallinnon pakotevalikoi-

massa on yleensä liitetty tilanteisiin, joissa toiminnan jatkamisesta olisi vaaraa jonkun hengelle tai terveydelle. Lehtijakelussa tästä ei voi olla kysymys.

Lain 21 § antaisi valtioneuvostolle vallan kieltää joukkopostilaitoksen toiminnan osaksi tai kokonaan. Tällaisen päätöksen edellytykset olisivat samaan tapaan väljät kuin 19 §:ssä. Kieltopäätös olisi vielä astetta ankarampi toimenpide kuin toiminnan keskeyttäminen.

Edellä esitettyyn viitaten perustuslakivaliokunta katsoo toiminnan keskeyttämisen ja toiminnan kieltämisen olevan sellaisia hallinnollisessa järjestyksessä määrättäviä varsin ankaria seuraamuksia, jotka eivät yleisestikään ole vaihtavaa sovitettavissa yhteen perusoikeussuojan kanssa. Koska lakiehdotuksen mukaan on hyvin väljin edellytyksin mahdollista, että näitä seuraamuksia kohdistetaan hallitusmuodon 10 §:ssä erityisellä tavalla viranomaisten puuttumiselta turvautun sananvapauden piiriin kuuluviin toimintoihin, on lakiehdotus tästä syystä käsiteltävä perustuslainsäätämisyjärjestyksessä.

Hallitusmuodon 12 §

Hallitusmuodon 12 §:n mukaan muun muassa kirjesalaisuus on loukkaamaton, mikäli siitä ei ole laissa poikkeusta säädetty. Kirjesalaisuuden kannalta merkittäviä kohtia ovat lakiehdotuksen 6 sekä 10—12 §.

Lain 6 §:n mukaan vain postilaitosten, ei sen sijaan joukkopostilaitosten asiana olisi turvata kirjesalaisuus. Ottaen huomioon, miten joukkopostilähetys on määritelty 2 §:ssä, valiokunnan mielestä on hyvinkin mahdollista, että myös joukkopostitoiminnassa voi tulla välitettäväksi kirjesalaisuuden piiriin perinteisesti luettuja lähetyksiä. Jos tämä pitää paikkansa, on välttämätöntä säätää myös joukkopostilaitoksille velvollisuus turvata kirjesalaisuus.

Hallitusmuodon 62 §

Hallitusmuodon 62 §:n mukaan valtion viranomaisten toiminnan maksullisuuden sekä peritävien maksujen suuruuden yleisistä perusteista säädetään lailla. Perustuslakivaliokunnan omaksuman käsityksen (PeVM 17/1990 vp) mukaan edelliseltä osalta on riittävää, että laissa yleisesti säädetään, minkätyyppisistä virkatoimista maksuja voidaan periä tai millaiset virkatoimet ovat maksuttomia.

Lakiehdotuksen 17 §:n voidaan katsoa täyttävän hallitusmuodon 62 §:stä laintasoiselle sääntelylle kohdistuvat vähimmäisvaatimukset, jos ehdotuksen ymmärretään tarkoittavan valvontasuoritteiden yleistä maksullisuutta ja jos maksujen suuruutta koskeva yleinen peruste on tällaisen virkatoiminnan kustannusten kattaminen. Jos sen sijaan aikomuksena on joiltain osin poiketa näistä lähtökohdista, tulee myös tästä säätää perusteidensa osalta laissa.

Euroopan ihmisoikeussopimus

Lakiehdotuksen mukainen toimilupavaatimus ei merkitse sananvapauden käytön sisällöllistä valvontaa eikä toimilupavaatimus ehdotetun laajuksena voi estää painokirjoitusten levittämistä. Näistä syistä ehdotetun toimilupajärjestelmän ei valiokunnan saaman selvityksen mukaan voida katsoa olevan ristiriidassa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 10 artiklan sananvapautta koskevien määräysten kanssa. Myöskään ilmoitusvelvollisuus ei puutu artiklan takamaan sananvapauteen. Kaiken kaikkiaan on todettava, että lakiehdotuksessa ei ole kohtaa, jonka jo sinänsä voitaisiin katsoa olevan ristiriidassa ihmisoikeussopimuksen 10 artiklan kanssa.

Oikeusturvanäkökohtia

Postitoiminta on ollut käytännöllisesti katsoen näihin päiviin asti Posti- ja telelaitoksen ja sen edeltäjien yksinoikeus. Postitoimintalain on määrä tulla voimaan samaan aikaan kun Posti- ja telelaitos muuttuu osakeyhtiöksi. Yhtiöittäminen merkitsee muun ohella sitä, että Posti- ja telelaitoksen toiminnassa noudatettavina edelleen olevat, yksilöiden oikeussuojalle tärkeät hallinnon yleislakien normit esimerkiksi hallintomenettelystä ja asiakirjojen julkisuudesta käyvät osakeyhtiössä merkityksellöiksi. Yhtiöittäminen johtaa myös siihen, että toiminta ei enää ole ylimpien laillisuusvalvojen tutkittavissa.

Lakiehdotuksessa on jossakin määrin pyritty hyväksyttävään oikeusturvajärjestelyihin, mutta ei siinä mitassa kuin edellä tarkoitettujen hallinnon yleislakien soveltamisen poistuminen vaatisi. Valiokunnan käsityksen mukaan tähän kysymykseen liikennevaliokunnan olisi vielä paneuduttava. Vähintäänkin postitoiminnan toimitusehtojen ja postimaksujen yleisiä perusteita kos-

keva päätöksentekomenettely olisi tehtävä sellaiseksi, että myös postitoiminnan asiakaskunnalla olisi mahdollisuudet vaikuttaa päätöksiin.

Oikeusturvakysymyksenä tulee erityisesti arvioida, miten ehdotettu laki täyttää siitä johtuvat vaatimukset, että viranomais- ja tuomioistuinasioihin liittyen eri laeissa on säädetty tiedoksi-antaja toimitettavan ”postitse”. Valiokunta viittaa tältä osin yleisesti lakiehdotuksen 8 §:n säännösten mahdolliseen ongelmallisuuteen ja varsinkin sen 2 momenttiin, jossa sallittaisiin, ettei postilähetyksiä jaetakaan jokaisena työpäivänä (ks. myös 5 §:n 2 momentin jälkimmäinen virke).

Toisenlaisia oikeusturvaongelmia voi aiheutua lain 14 §:n 2 momentista. Sen mukaan esimerkiksi yksityinen rakennuksen omistaja olisi velvollinen sallimaan postilaatikkojen sijoittamisen muun muassa rakennuksensa seinään. Epäkohtia voi valiokunnan mielestä aiheutua siitä, että tällaisen velvoitteen edellytykset olisivat samat kuin 1 momentissa säädetty. Valiokunnan mielestä 2 momentin mukainen sietovelvoite saisi kuitenkin tulla kysymykseen vain, jos sitä voidaan pitää kyseisen omistajan kannalta kohtuullisena.

Lain 18 §:ksi ehdotettua sääntelyä salassa pidettäviin tietoihin ulottuvasta tietojensaantioikeudesta tulee täsmentää.

Lakiehdotuksessa on paikoitellen käytetty tässä yhteydessä omaksuttuja käsitteitä hyvin epätarkasti. Lain soveltamisen kannalta keskeisten käsitteiden määrittelyn ja käytön johdonmukaisuus on tarkistettava vielä kauttaaltaan. Tällaisia avaintermejä ovat muun muassa postitoiminta, joukkopostitoiminta, postilähetyksen ja joukkopostilähetyksen. Lakiehdotuksen kieliasu on muutoinkin sellainen, ettei se vastaa niitä selkeys- ja ymmärrettävyyksivaatimuksia, joita on asetettava tällaiselle periaatteessa jokaista kansalaista koskettavalle laille. Valiokunnan mielestä liikennevaliokunnan tulisi harkita kotimaisten kielten asiantuntemukseen turvautumista esityksen jatkokäsittelyssä.

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta esittää kunnioittavasti,

*että ensimmäinen lakiehdotus on valiokunnan 19 ja 21 §:stä mainitsemien syiden vuoksi käsiteltävä valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädettyssä järjestyksessä ja
että toinen lakiehdotus voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädettyssä järjestyksessä.*

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Niinistö, jäsenet Jansson, Kaarilahti, Kekkonen, Laine, M.

Laukkanen, J. Leppänen, Moilanen, Näsi, Vistbacka, Vähänäkki ja Väistö sekä varajäsenet Helle ja Komi.

